

Силабус освітнього компонента

Програма навчальної дисципліни

Обліково-аналітичне забезпечення діяльності фінансово-кредитних установ

Шифр та назва спеціальності

072 – Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок

Освітня програма

Фінанси і банківська справа

Рівень освіти

Бакалавр

Семестр

8

Інститут

ННІ Економіки, Менеджменту та Міжнародного бізнесу

Кафедра

Обліку і фінансів (205)

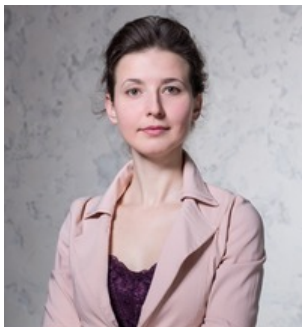
Тип дисципліни

Освітня компонента вільного вибору студента професійної підготовки

Мова викладання

Українська

Викладачі, розробники

Колесніченко Анастасія Сергіївна

Anastasiia.Koliesnichenko@khpi.edu.ua

К.е.н., доцент, доцент кафедри обліку і фінансів

Автор понад 200 наукових та навчально-методичних праць. Провідний лектор з дисциплін: «Вступ до спеціальності. Ознайомча практика», «Облік і аналіз діяльності бюджетних установ», «Обліково-аналітичне забезпечення діяльності фінансово-кредитних установ».

[Детальніше про викладача на сайті кафедри](#)

Загальна інформація

Анотація

Дисципліна передбачає гармонійне поєднання теоретичних знань та практично орієнтованих навичок щодо ведення обліку фінансово-кредитних установ на принципах їх ефективного функціонування та забезпечення соціально-економічного розвитку суспільства, а також розкриття особливостей формування обліково-аналітичного забезпечення діяльності банків та небанківських кредитних установ.

Мета та цілі дисципліни

Сформувати та закріпити у майбутніх фахівців зі спеціальності «Фінанси, банківська справа, страхування та фондовий ринок» системних знань з концептуальних засад та організаційних аспектів з ведення обліку в сфері діяльності фінансово-кредитних установ; сприяти набуттю практичних навичок аналізу та використання облікової і аналітичної інформації в управлінні фінансово-кредитних установ; засвоїти студентами методики обліку основних об'єктів діяльності банків, складання форм фінансової звітності банками та небанківськими кредитними установами.

Формат занять

Лекції, практичні заняття, консультації, самостійна робота. Індивідуальне завдання у формі контрольної роботи. Підсумковий контроль – залік.

Компетентності

- ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК05. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.
- ЗК06. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні.
- ЗК07. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК09. Здатність бути критичним і самокритичним.
- ЗК10. Здатність працювати у команді.
- ЗК12 Здатність працювати автономно.
- ЗК15. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу неприпустимості корупції на будь-яких інших проявів недоброчесності.
- СК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.
- СК02. Розуміння особливостей функціонування сучасних світових та національних фінансових систем та їх структури.
- СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).
- СК05. Здатність застосовувати знання законодавства у сфері монетарного, фіскального регулювання та регулювання фінансового ринку.
- СК07. Здатність складати та аналізувати фінансову звітність.
- СК08. Здатність виконувати контрольні функції у сфері фінансів, банківської справи та страхування.
- СК09. Здатність здійснювати ефективні комунікації.
- СК10. Здатність визначати, обґрунтовувати та брати відповідальність за професійні рішення.
- СК11. Здатність підтримувати належний рівень знань та постійно підвищувати свою професійну підготовку.

Результати навчання

- ПР02. Знати і розуміти теоретичні основи та принципи фінансової науки, особливості функціонування фінансових систем
- ПР05. Володіти методичним інструментарієм діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у т.ч. бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування)
- ПР09. Формувати і аналізувати фінансову звітність та правильно інтерпретувати отриману інформацію
- ПР10. Ідентифікувати джерела та розуміти методологію визначення і методи отримання економічних даних, збирати та аналізувати необхідну фінансову інформацію, розраховувати показники, що характеризують стан фінансових систем.
- ПР14. Вміти абстрактно мислити, застосовувати аналіз та синтез для виявлення ключових характеристик фінансових систем, а також особливостей поведінки їх суб'єктів
- ПР16. Застосовувати набуті теоретичні знання для розв'язання практичних завдань та змістовно інтерпретувати отримані результати

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 120 год. (4 кредити ECTS): лекції - 30 год., практичні заняття – 20 год., самостійна робота – 70 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Для успішного проходження курсу необхідно мати знання та практичні навички з наступних дисциплін: банки та банківська справа, інвестування, фінансовий контролінг, фінансові ринки, фінансовий аналіз.

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Інтерактивні лекції з презентаціями, дискусії, семінари, індивідуальна та командна робота, дослідницька робота, робота з літературою та інформаційними джерелами, проблемне навчання.

Програма навчальної дисципліни

Теми лекційних занять

Тема 1. Фінансово-кредитні установи: специфіка та роль на фінансовому ринку

Поняття та основні складові фінансової системи. Сутність і роль фінансового ринку в економічній системі. Структура фінансового ринку. Визначення фінансово-кредитних установ, їх види.

Економічне значення фінансових посередників на фінансовому ринку.

Тема 2. Теоретичні та методичні засади обліку діяльності фінансово-кредитних установ

Особливості бухгалтерського (фінансового) обліку в банку. Особливості податкового обліку в банку. Особливості управлінського обліку в банку. Нормативно-правове регулювання методики й організації діяльності та обліку фінансово-кредитних установ.

Тема 3. Обліково-аналітичне забезпечення діяльності небанківських фінансових установ

Регулювання діяльності небанківських кредитних установ. Правовий статус банківських і небанківських фінансових установ. Оцінювання як спосіб відображення об'єктів бухгалтерського обліку небанківських фінансово-кредитних установ. Роль калькулювання для небанківських фінансово-кредитних установ. Звітування небанківських фінансово-кредитних установ.

Тема 4. Обліково-аналітичне забезпечення діяльності банків

Бухгалтерський облік в банку: поняття, принципи і метод бухгалтерського обліку. Роль бухгалтерського обліку як змістовної складової інформаційно-аналітичної системи банку.

Користувачі облікової інформації в сфері діяльності банків.

Тема 5. Обліково-аналітичне забезпечення управління капіталом банку

Нормативно-правова база регулювання операцій з капіталом банку. Види капіталу банку. Поняття і розмір основного капіталу. Поняття та облік субординованого боргу.

Тема 6. Облік зобов'язань банку

Нормативно-правова база обліку зобов'язань банку. Визначення кредиторської заборгованості. Типи зобов'язань. Відображення у бухгалтерському обліку операцій клієнтів із застосуванням платіжних доручень. Метод ефективної ставки відсотка.

Тема 7. Облік дебіторської заборгованості банку

Дебіторська заборгованість: визначення та види. Основні рахунки для обліку поточної та довгострокової дебіторської заборгованості відповідно до Плану рахунків бухгалтерського обліку комерційних банків України. Відображення в обліку дебіторської заборгованості.

Тема 8. Облік необоротних активів банку

Необоротні активи: визначення та види. Методологічні засади фінансового обліку операцій з необоротними матеріальними активами. Необоротні активи: облікова політика.

Тема 9. Облік касових операцій банку

Регулювання касової роботи банку. Визначення каси банку. Організація роботи операційної каси банку.

Тема 10. Облік кредитних операцій банку

Поняття споживчого кредиту. Нормативно-правове регулювання споживчого кредитування. Методика обліку фінансових інструментів. Облік зобов'язань та застави з кредитування банків.

Тема 11. Обліково-аналітичне забезпечення обліку доходів, витрат і фінансового результату діяльності банку

Доходи і витрати банку: визнання. Облік доходів і витрат банку: законодавча база.

Загальні привила та принципи відображення в бухгалтерському обліку доходів і витрат банку.

Доходи і витрати: класифікація в бухгалтерському обліку.

Загальні правила аналітичного обліку доходів і витрат банку.

Тема 12. Обліково-аналітичне забезпечення формування фінансової звітності банку

Фінансова звітність банку: регулювання. Фінансова звітність банку: визначення та склад. Склад та характеристика статей балансу. Фінансова звітність: оприлюднення та контроль.

Теми практичних занять

Тема 1. Фінансово-кредитні установи: специфіка та роль на фінансовому ринку

Визначення та сутність фінансового ринку. Основні передумови створення фінансового ринку. Характеристика банків як основного виду фінансово-кредитних установ. Особливості діяльності фінансових посередників. Види фінансових посередників у міжнародній та вітчизняній практиці функціонування фінансових ринків. Основні переваги фінансового посередництва.

Тема 2. Теоретичні та методичні засади обліку діяльності фінансово-кредитних установ

Види обліку фінансово-кредитних установ. Порівняльний аналіз різних видів обліку в банках. Визначення основних положень Законів України: «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг», «Про банки і банківську діяльність».

Тема 3. Обліково-аналітичне забезпечення діяльності небанківських фінансових установ

Визначення та види небанківських кредитних установ. Порядок створення небанківської фінансової установи. Оформлення реєстрації фінансової компанії для внесення юридичної особи до Державного реєстру фінансових установ. Інвентаризація в системі інформаційного забезпечення діяльності небанківських кредитних установ.

Тема 4. Обліково-аналітичне забезпечення діяльності банків

Основи організації бухгалтерського обліку в банку. Класифікація та види банківських документів. Вимоги, які висуваються до побудови систем синтетичного та аналітичного обліку на сучасному етапі. Визначення та особливості Плану рахунків бухгалтерського обліку комерційних банків України. Структура Плану рахунків. Порівняння складових Плану рахунків комерційного банку та звичайного підприємства. Види рахунків комерційного банку. Аналітичний облік банку: поняття та параметри. Характеристика обов'язкових параметрів контрагентів банку.

Тема 5. Обліково-аналітичне забезпечення управління капіталом банку

Основні рахунки для відображення в бухгалтерському обліку операцій з капіталом банку. Визначення додаткового капіталу. Поняття емісії, сутність процедури. Порядок формування статутного капіталу банку. Основні бухгалтерські проводки з обліку внесків у статутний капітал банку до офіційної реєстрації результатів емісії Національним банком України. Облік внесків акціонерів до статутного капіталу банку після його реєстрації. Облік власних акцій, викуплених у акціонерів. Бухгалтерський облік операцій із власними акціями на вторинному ринку.

Тема 6. Облік зобов'язань банку

Критерії визнання зобов'язань. Організація обліку кредиторської заборгованості. Оцінка кредиторської заборгованості. Поняття коштів на вимогу. Поняття та порядок здійснення безготівкових перерахувань. Розрахунковий документ: визначення та види. Призначення та обов'язкові реквізити платіжного доручення. Основні рахунки для обліку депозитів фізичних осіб відповідно до Плану рахунків бухгалтерського обліку комерційних банків України. Основні рахунки для обліку депозитів юридичних осіб відповідно до Плану рахунків бухгалтерського обліку комерційних банків України. Основні рахунки та їх призначення щодо обліку зобов'язань банку як роботодавця перед працівниками. Бухгалтерські проводки з обліку операцій по податкам і зборам.

Тема 7. Облік дебіторської заборгованості банку

Визнання дебіторської заборгованості в обліку. Інвентаризація дебіторської заборгованості банку. Синтетичний і аналітичний облік дебіторської заборгованості. Інші види дебіторської заборгованості та відображення їх в обліку.

Тема 8. Облік необоротних активів банку

Особливості необоротних активів. Необоротні активи та групи вибуття. Необоротні активи у фінансовій звітності. Оцінка необоротних активів. Документальне оформлення основних засобів. Відображення в обліку банку придбання основних засобів в нематеріальних активів за національну валюту. Відображення в обліку банку придбання основних засобів в нематеріальних активів за іноземну валюту.

Тема 9. Облік касових операцій банку

Поняття сховища цінностей. Каса: основні обов'язки банку. Склад забезпечення касових операцій банку. Порядок приймання готівки банком. Порядок видачі готівки банком. Основні правила видачі готівки. Основні рахунки для обліку касових операцій банку. Облік підкріплення операційної каси банку. Облік інкасованих грошових коштів банку. Облік іншої дебіторської заборгованості за операціями з клієнтами банку. Облік банкнот та монет в дорозі. Порядок обліку проведення готівкових розрахунків через банкомати.

Тема 10. Облік кредитних операцій банку

Укладання кредитного договору. Кредитний договір та його укладання. Методика обліку кредитного договору. Оцінка кредитів. Методика обліку кредитних операцій в іноземній валюті. Методика обліку забезпечення кредиту. Методика обліку наданих клієнтам кредитів. Рахунки відображення в бухгалтерському обліку наданих кредитів. Модель відображення в бухгалтерському обліку надання кредиту. Дохідність при наданні кредиту. Облік кредитів при отриманні комісії та інших компенсаційних платежів в іншій валюті. Методика обліку нарахування відсотків. Модель відображення банком отримання кредиту в бухгалтерському обліку.

Тема 11. Обліково-аналітичне забезпечення обліку доходів, витрат і фінансового результату діяльності банку

Платежі, які не визнаються доходами та витратами. Доходи і витрати: класифікація в діяльності банку. Поняття суттєвих небанківських витрат.

Тема 12. Обліково-аналітичне забезпечення формування фінансової звітності банку

Основні вимоги до фінансової звітності банку. Вимоги до інформації, наведеної у фінансовій звітності. Фази циклу опрацювання облікової інформації в банку та їх характеристика. Відмінності балансу комерційного банку від балансу інших суб'єктів господарювання. Балансове рівняння комерційного банку. Аналіз Інструкції про порядок складання та оприлюднення фінансової звітності банків України. Аналіз форми Звіту про фінансовий стан (Балансу) комерційного банку. Характеристика Звіту про прибутки і збитки та інший сукупний дохід (Звіт про фінансові результати). Характеристика Звіту про рух грошових коштів. Характеристика Звіту про зміни у власному капіталі (Звіт про власний капітал). Характеристика Приміток до фінансової звітності. Фінансова звітність: основні правила подання.

Теми лабораторних робіт

Лабораторні заняття не передбачені

Самостійна робота

Опрацювання лекційних матеріалів. Огляд літературних джерел та Інтернет-ресурсів за темами дисципліни. Виконання завдань поточного оцінювання (20%), зокрема: підготовка доповідей та презентацій до семінару; написання самостійних робіт; активна робота на практичних заняттях. Виконання індивідуального завдання у вигляді контрольної роботи (20%). Підготовка до завдань поточного семестрового контролю (20%) та підсумкової контрольної роботи (40%). Індивідуальне завдання студенти виконують за варіантами. Порядок і вимоги до виконання викладено у методичних вказівках до виконання індивідуального завдання з дисципліни.

Література та навчальні матеріали

1. Утенкова К. О. Облік у банках: Практ. посіб. Харків, 2021. 176 с.
2. Смерічевський С. Ф., Кірізлеєва А. С. Фінансовий облік у банках : підручник. М-во освіти і науки України, Донецький держ. ун-т управління. Київ : Кондор, 2018. 407 с.
3. Ушакова О. А. Банківські операції : навч. посіб. Рівне : НУВГП, 2021. 226 с.
4. Сучасні тенденції розвитку фінансово-кредитної системи: теорія та практика : колективна монографія / кол. авторів. Полтава: ПП «Астроя», 2019. 115 с.
5. Шелудько С. А. Міжнародні стандарти банківської справи: навч. посіб. К.: Видавничий дім «Кондор», 2020. 260 с.
6. Павелко О. В. Облік і звітність у банках: навч. посіб. Рівне: НУВГП, 2022. 336 с.
7. Колесніченко А. С. Вплив проблем обліку в банках на формування секторів їх діяльності. Результати наукових конференцій ННІ ЕММБ НТУ «ХПІ» за 2022 рік в 2 т. – Харків : НТУ «ХПІ», 2022. Т. 1 : Труди XIX-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум-2022» 7-9 грудня 2022 р. – 2022. С. 33-35.
8. Koliesnichenko A., Tkachenko M. (2023). Financial reporting diagnostics for the balance sheet components modeling. Philosophy, Economics and Law Review, No 1, pp. 171-183.
9. Колесніченко А. С. Державна інвестиційна політика в контексті обліку і оподаткування установ фінансово-кредитної та бюджетної сфери. Бізнес Інформ, 2024. №3. С. 80-87.

Система оцінювання

Критерії оцінювання успішності студента та розподіл балів

100% підсумкової оцінки складаються з результатів оцінювання у вигляді: підсумкової контрольної роботи (40%); підготовки індивідуального завдання у формі контрольної роботи (20%) та виконання самостійної роботи студента (40%).

40% самостійної роботи складаються з:

- 20% поточного оцінювання (включаючи доповіді за темами та роботу на практичних заняттях);
- 20% поточного семестрового контролю (тести).

Залік складається письмово та містить:

2 теоретичних питання різного рівня складності та 1 практичне завдання.

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Студент має дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту. Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силабус погоджено

Дата погодження, підпис

Завідувач кафедри
Олександр МАНОЙЛЕНКО

Дата погодження, підпис

Гарант ОП
Марина ШЕВЧЕНКО